

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนการวาดภาพลายเส้น ที่มีต่อการพัฒนาการ ของนักเรียนที่มองเห็นเลือนลาง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการสอนการวาดภาพลายเส้นที่มีต่อนักเรียนที่เห็นเลือนลาง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ที่มีต่อการพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรคือนักเรียนที่เห็นเลือนลางระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2538 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพจำนวน 8 คนจำแนกตามระดับการเห็นภายในกลุ่มเป็น 3 ระดับคือ เห็นน้อย เห็นปานกลางและเห็นมาก ทำการคัดเลือกโดยการตัวอย่างแบบเจาะจงเลือก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลองประกอบด้วย

1. แผนการสอนการวาดภาพลายเส้นสำหรับที่เห็นเลือนลาง
2. แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสังเกตผลงาน

เครื่องมือดังกล่าวผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากแนวคิดการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาและการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาตามแนวคิดของ Philip James (1983) และ Berthold Lowenfeld (1973) และจากแนวคิดของนักการศึกษาด้านศิลปศึกษา รวมทั้งทำการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มประชากรแล้วจึงมาประเมินสรุป จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงนำผลที่ได้มาปรับปรุงเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เป็นแนวทางในการจัดสร้างแผนการสอน

3. ศึกษาข้อมูลประชากรในด้านความพร้อม ทักษะ ความสามารถและเนื้อหาในการทำกิจกรรมศิลปศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดสร้างแผนการสอน

4. ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านความบกพร่องทางด้านสายตาและครูประจำการรวมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยโดยสรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลขั้นพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้เรียนด้านความพร้อม ทักษะ ความสามารถ และเนื้อหาในการทำกิจกรรมศิลปศึกษา

3. ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน ความบกพร่องทางด้านสายตาและครูประจำการ

4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการสอนจำนวน 8 แผน แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสังเกตผลงาน

5. นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่คล้ายคลึงกับกลุ่ม ตัวอย่างประชากรจริงคือนักเรียนที่มองเห็นเลือนลาง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในมูลนิธิ ธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 3 คน

7. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรจริงโดยจัด กลุ่มตัวอย่างประชากรจริงจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 8 คน

9. นำผลข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติซึ่งประกอบด้วย การหา ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และหาค่าคะแนนความ แตกต่างด้วยค่าร้อยละและจากการทดสอบค่า t (t -tes)

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิงคือคิดเป็นร้อยละ 65.25 และมีอายุ อยู่ในช่วงระหว่าง 13-14 ปีและ 15-16 ปีเป็นส่วนใหญ่แต่ละช่วงอายุคิดเป็นร้อยละ 37.50 ของกลุ่มประชากร นอกจากนั้นยังพบว่าระดับการเห็นของนักเรียนเมื่อเปรียบ เทียบภายในกลุ่มโดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่เห็นน้อยคือคิดเป็นร้อยละ 50.00 ของกลุ่ม ประชากร เห็นปานกลางและเห็นมากในจำนวนที่เท่ากันคือคิดเป็นร้อยละ 25.00 ของกลุ่มประชากร

2. พัฒนาการด้านต่าง ๆ

2.1 พัฒนาการด้านสติปัญญา จากการสังเกตพฤติกรรมทางสติปัญญา

จากการปฏิบัติงานของนักเรียนพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาที่เพิ่มขึ้น โดยคะแนนพฤติกรรมทางสติปัญญาในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกัน ณ ระดับความมีนัยสำคัญ .01 ในข้อที่ 1 และ 2 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังสอนที่แตกต่างกันในด้านการปฏิบัติตามขั้นตอนและด้านการแก้ปัญหา ในขณะที่ปฏิบัติงาน และไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมด้านการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ ที่ไม่เปลี่ยนแปลงหลังการสอนโดยค่าเฉลี่ยน้ำหนักพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์มากคือมีค่าเฉลี่ยก่อนการสอนเท่ากับ 3.638 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06 และการประเมินหลังการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .71 โดยผลต่างของคะแนน พฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.40

เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าคะแนนพฤติกรรมทางสติปัญญาในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกัน ณ ระดับความมีนัยสำคัญ .01 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังสอนที่แตกต่างกันในด้านจากค่าเฉลี่ยน้ำหนักพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์มากคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และการประเมินหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.40

จากการสังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลงานทางที่แสดงให้เห็นถึงด้านสติปัญญาในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกข้อแสดงว่านักเรียนมีผลงานก่อนและหลังสอนที่แตกต่างกัน จากค่าเฉลี่ยโดยรวมน้ำหนักพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 และการประเมินหลัง

การสอนอยู่ในเกณฑ์คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .56 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.40

2.2 พัฒนาการด้านร่างกาย จากการสังเกตพฤติกรรมทางร่างกาย จากการปฏิบัติงานของนักเรียนพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงพัฒนาการทางร่างกายที่เพิ่มขึ้นโดยพบว่าคะแนนพฤติกรรมทางร่างกายในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อที่ 3 และระดับนัยสำคัญที่ .05 ในข้อที่ 1 และ 2 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังสอนที่แตกต่างกัน จากการพิจารณาโดยรวมพบว่าคะแนนพฤติกรรมทางร่างกายในการประเมินผลก่อนการสอนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังสอนที่แตกต่างกัน จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .53 และการประเมินหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์มากคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.80

จากการสังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนมีผลงานที่แสดงให้เห็นถึงระดับการพัฒนาทางร่างกายในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกข้อ เมื่อพิจารณาภาพรวมพบว่าคะแนนก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีผลงานก่อนและหลังการสอนที่แตกต่างกัน จากค่าเฉลี่ยโดยรวมน้ำหนักผลงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .82 และการประเมินหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์ดีมากคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .35 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 33.40

3. พัฒนาการด้านสังคม จากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการปฏิบัติงานของนักเรียนพบว่าคะแนนพฤติกรรมทางสังคม ในการประเมินผลก่อนและ

หลังการสอนมีความแตกต่างกัน ณ ระดับความมีนัยสำคัญ .01 ในทั้ง 3 ข้อจากการพิจารณาโดยรวมพบว่าคะแนนพฤติกรรมทางสังคมในการประเมินผลก่อนการสอนมีความแตกต่างกัน ณ ระดับความมีนัยสำคัญ .01 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังสอนที่แตกต่างกันในด้านมีลักษณะสิ่งแวดล้อมทางสังคม และไม่แตกต่างกัน ณ ระดับความมีนัยสำคัญ .05 จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าคะแนนพฤติกรรมก่อนโดยเฉลี่ย 3.42 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .64 และหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .04 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.40

จากการสังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนมีผลงานที่แสดงให้เห็นถึงระดับการพัฒนาทางสังคมในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ .05 ในข้อที่ 3 แสดงว่านักเรียนมีผลงานก่อนและหลังสอนที่แตกต่างกันในเรื่อง มีลักษณะเฉพาะของสิ่งแวดล้อมทางสังคมและไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ในเรื่องรายละเอียดที่แสดงที่แสดงความสัมพันธ์ด้านสังคมในภาพและเรื่องจุดสำคัญของภาพแสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่ามีความแตกต่างกันของคะแนนผลงานที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 โดยมีคะแนนก่อนการสอนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04 และหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก คือมีค่าเฉลี่ย 3.75 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .61 คิดเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.40

4. พัฒนาการด้านอารมณ์ จากการสังเกตพฤติกรรมทางอารมณ์จากการปฏิบัติงานของนักเรียน พบว่าคะแนนพฤติกรรมทางอารมณ์ ในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ในทั้ง 3 ข้อจากการพิจารณาโดยรวมพบว่าคะแนนพฤติกรรมทางร่างกายในการประเมินผลก่อนการสอนมีความแตกต่างกัน ณ ระดับความมีนัยสำคัญ .01 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลัง

สอนที่แตกต่างกันในด้านจากค่าเฉลี่ยน้ำหนักพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .81 และการประเมินหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์มากคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .25 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.00

จากการสังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนมีผลงานที่แสดงให้เห็นถึงระดับการพัฒนาทางอารมณ์ในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อทุกข้อแสดงว่านักเรียนมีผลงานก่อนและหลังสอนที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าคะแนนก่อนและหลังสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในการประเมินผลก่อนการสอนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .53 และการประเมินหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์ดีมากคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .33 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 35.87

5. พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ จากการสังเกตพฤติกรรมทางความคิดสร้างสรรค์จากการปฏิบัติงานของนักเรียนพบว่าคะแนนพฤติกรรมทางความคิดสร้างสรรค์ในการประเมินผลก่อนการสอนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อที่ 1 และ 3 และระดับนัยสำคัญที่ .05 ในข้อที่ 2 แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังสอนที่แตกต่างกันในด้านทั้ง 3 ข้อ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .68 และการประเมินหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์มากมี คือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .58 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.80

จากการสังเกตผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานถึงระดับการพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์ในการประเมินผลก่อนและหลังการสอนมีความแตกต่างกัน ณ ระดับความนัยสำคัญ .01 ในข้อที่ 1 และ 3 และระดับนัยสำคัญที่ .05 ในข้อที่ 2 เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่าคะแนนก่อนและหลังสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีผลงานก่อนและหลังสอนที่แตกต่างโดยในการประเมินผลก่อนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .56 และการประเมินหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์ดีคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 โดยผลต่างของคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการสอนเพิ่มขึ้นร้อยละ 37.13

จากการดูภาพรวมจากแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสังเกตผลงานจำแนกผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมพบว่า คะแนนพัฒนาการโดยรวมก่อนการสอนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .59 และหลังการสอน อยู่ในเกณฑ์มากที่สุดคือมีค่าเฉลี่ย 4.54 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .31 คะแนนก่อนและหลังสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คะแนนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 26.60
2. ผลการวิจัยที่ได้จากแบบสังเกตผลงานพบว่า คะแนนพัฒนาการโดยรวมก่อนการสอนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .74 และหลังการสอนอยู่ในเกณฑ์ดีคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .31 คะแนนก่อนสอนและหลังสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 37.00

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องผลของการสอนการวาดภาพลายเส้น ที่มีต่อพัฒนาการของนักเรียนที่มองเห็นเลือนลาง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางสติปัญญา

จากการศึกษาพบว่านักเรียนมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามก็ตีจากการพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านจากแบบสังเกตพฤติกรรมพบว่า ก่อนและหลังการสอนในพฤติกรรมด้านการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยนักเรียนมีพฤติกรรมในระดับมากทั้งก่อนและหลังสอน แต่จะเห็นว่าหลังการสอนมีการกระจายของคะแนนน้อยกว่าก่อนการสอนสอนกล่าวได้ว่าหลังการสอนการวาดภาพลายเส้นนักเรียนตาบอดเลือนลางมีระดับพฤติกรรมในแต่ละบุคคลที่ใกล้เคียงกันมากกว่าก่อนการสอน และการที่นักเรียนเหล่านี้มีความสัมพันธ์ของระบบการทำงานที่ประสานกันได้ดีอาจเป็นผลสืบเนื่อง จากการที่นักเรียนเหล่านี้ที่อยู่ในระบบการศึกษาที่มีความเข้าใจและจัดระบบให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Hayes (1941 อ้างถึงใน Lowenfeld, 1973) ที่ว่าการที่เด็กตาบอดไม่ใช้จะมีสติปัญญาต่ำโดยอัตโนมัติ ถ้าเขามีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอความสามารถทางเชาว์ปัญญาก็จะพัฒนาไปคล้าย ๆ กับเด็กปกติ

2. พัฒนาการทางร่างกาย

จากการศึกษาพบว่าพัฒนาการทางร่างกายของนักเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะนักเรียนมีการได้ฝึกฝน ทำให้มีความชำนาญในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ประกอบ

ในการวาดภาพมากขึ้น รวมทั้งมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานและมีการพัฒนาในระบบ การเคลื่อนไหวทางร่างกายที่เพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบของ Halversan (1947, อ้างถึงใน อรรถพร ชาญชนบท, 2533) ที่ว่า พัฒนาการเคลื่อนไหวของเด็ก เมื่อได้รับการฝึกฝนการใช้ข้อวัชระสำหรับการเคลื่อนไหวก็จะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ การเคลื่อนไหวที่ดีขึ้น

3. พัฒนาการทางสังคม

จากการศึกษาพบว่านักเรียนมีพัฒนาการทางสังคมที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นเพราะนักเรียนเหล่านี้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของโรงเรียนซึ่งเปิดโอกาสให้มีความสัมพันธ์ทางสังคมสอดคล้องกับ Norris (1974, อ้างถึงในเพชรรัตน์ กิตติวัฒนากุล, 2530) ที่ว่าการปรับตัวของเด็กจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความพร้อมทางสังคม อย่างไรก็ตาม จากแบบสังเกตผลงานในด้านสังคมพบว่า ผลงานของนักเรียนก่อนและหลังการสอนในเรื่อง รายละเอียดที่แสดงความสัมพันธ์ด้านสังคมในภาพและในเรื่องจุดสำคัญของภาพแสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคมไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะเพราะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ขาดการรับรู้ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับคนอื่น ๆ ซึ่งลักษณะของความสัมพันธ์ทางดังกล่าวมีความเป็นนามธรรมสูงทำให้เด็กเข้าใจและแสดงออกได้ยากสอดคล้องกับคำกล่าวของ Witkin and others (อ้างถึงใน ชูชีพ อ่อนโคกสูง, 2527) ที่ว่า รูปแบบความคิดเกี่ยวกับนามธรรมของนักเรียนตาบอดจะแตกต่างจากนักเรียนปกติและการค้นพบของ Rubin (1981) ที่ว่าเด็กตาบอดมีความสนใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม ซึ่งโดยนัยแล้ว หมายถึงว่าเด็กเหล่านี้สามารถรับรู้ในสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้มากกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม

4. พัฒนาการทางอารมณ์

จากการวิจัยพบว่าพัฒนาการทางอารมณ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น โดยในกิจกรรมแรกนักเรียนจะแสดงความขลาดอาย ในการที่จะแสดงความคิดเห็นหรือแสดงผลงานในชั้นเรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของสุชา จันทน์เอม (2525) ที่ว่าการสูญเสียสายตาเป็นผลทำให้เด็กไม่มีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งอายเนื่องจากคิดว่าตนเองมีปมด้อย แต่หลังจากการเรียนการสอน การวาดภาพหลายเส้นนักเรียนทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงการอภิปรายและผลงานของตนแก่ผู้อื่น กล่าวได้ว่าศิลปะสามารถขจัดความไม่มั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับคำกล่าวของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2532) ที่ว่าศิลปะก่อให้เกิดความมั่นใจในตนเอง

5. พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

จากการวิจัยพบว่านักเรียนมีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้น และจากแผนภูมิจะสังเกตเห็นว่ามีระดับการพัฒนากการที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ต่อเนื่องในด้านความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กที่มองเห็นเลือนกลางเหล่านี้ได้รับประสบการณ์ทางการวาดภาพจากการเรียนการสอนจึงทำให้สามารถบูรณาการสิ่งที่ได้เพิ่มเติมประกอบเข้าไปกับประสบการณ์เดิมทำให้มีความสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับการค้นพบของ Lowenfeld (1953) ที่ว่า เด็กตาบอดเลือนกลางสามารถประสบความสำเร็จด้านการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ทั้งการเห็นและภาพที่ประทับใจนำมาปะติดปะต่อขึ้นเป็นภาพ ซึ่งการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นี้สามารถทำได้โดยเพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับเด็ก และจากงานวิจัยของ Halpin, Halpin and Torrance (1973) อ้างถึงใน Hallahan

and Kauffman, 1982) ที่พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเหล่านี้มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง

สรุปได้ว่าโดยภาพรวมนักเรียนที่มองเห็นเลือนลางมีระดับพัฒนาการในทุก ๆ ด้านเพิ่มขึ้นกล่าวคือ นักเรียนเหล่านี้มีพัฒนาการในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และความคิดสร้างสรรค์ ที่เพิ่มขึ้นหลังจากได้ปฏิบัติการวาดภาพลายเส้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Francesco (1950) ที่ว่าศิลปศึกษามีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูสภาพจิตใจ อารมณ์ สังคมและร่างกายของเด็กพิเศษได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาระดับอายุของนักเรียนพบว่ามีความหลากหลายซึ่งเมื่อพิจารณาระดับอายุพบว่านักเรียนมีอายุในระหว่าง 13-18 ปีจากการพิจารณาจากลำดับขั้นแห่งการพัฒนาร่างกายและการวาดภาพของเด็กตามแนวคิดของ Lowenfeld (1982) พบว่าอยู่ในหลายขั้นได้แก่ ขั้นการวาดภาพก่อนมีแบบแผน ขั้นวาดภาพอย่างมีความหมาย ขั้นการวาดภาพเลียนแบบธรรมชาติและขั้นตัดสินใจแต่เมื่อพิจารณาผลงานโดยรวม ๆ พบว่า ผลงานของนักเรียนเหล่านี้จะอยู่ในขั้นการวาดภาพอย่างมีความหมายและขั้นการวาดภาพตามความเป็นจริง จะเห็นได้ว่าระดับอายุไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ระดับพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเหล่านี้ จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson (1978) ที่ว่าเด็กที่มีความบกพร่องการเห็นอาจมีช่วงเวลาในการพัฒนาที่แตกต่างจากเด็กปกติ

เมื่อพิจารณาถึงระดับพัฒนาการในรายละเอียดแต่ละด้านจากแผนภูมิพบว่า นักเรียนมีระดับคะแนนเฉลี่ยจากแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสังเกตผลงานที่ขึ้น ๆ ลง ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะบางกิจกรรมมีความยากสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสายตา แต่เมื่อดูโดยรวมแล้วจะเห็นว่าพัฒนาการในแต่ละด้านมีการเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีของ James (1983) ที่ว่าพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นนี้จะช้า ๆ ไปอย่างช้า ๆ และจำกัด

จากการวิจัยผู้วิจัยยังพบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตาในระดับเห็นมากจะมีความสนใจในกิจกรรมที่ลดลง ในขณะที่นักเรียนที่เห็นในระดับปานกลางและน้อยจะมีความสนใจในกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนที่เห็นมากมีความพร้อมในการวาดภาพจึงเกิดความเบื่อหน่ายและสนใจที่จะวาดภาพด้วยวิธีปกติมากกว่านักเรียนที่เห็นปานกลางและน้อย ซึ่งนักเรียนในสองกลุ่มหลังต้องวาดรูปโดยอาศัยการรับรู้ทางการสัมผัสที่ได้จากร่องรอยในการเขียนภาพเป็นอย่างมาก ในขณะที่นักเรียนที่เห็นมากจะใช้การเห็นส่วนที่เหลือได้ดีกว่า อย่างไรก็ตามนักเรียนที่มีการเห็นในทุกระดับมีการใช้ทั้งการเห็นและการสัมผัสควบคู่กันไปเสมอ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Lowenfeld (1953) ที่ว่า คนที่มีความบกพร่องทางสายตาแม้จะเห็นเลือนลาง แต่ก็อาศัยการรับรู้ทางด้านนั้นน้อยมากโดยการรับรู้ส่วนใหญ่เป็นไปโดยการรับรู้ทางเสียง สัมผัส กลิ่นและการเคลื่อนไหว

ในการเรียนการสอน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนมีความสนใจในการวาดภาพประมาณ 20 นาที โดยเด็กที่มองเห็นมากจะทำกิจกรรมเสร็จก่อนเด็กที่เห็นน้อยกว่าซึ่งอาจเป็นผลเนื่องมาจากระดับการมองเห็นซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้ทางด้านต่าง ๆ ของเด็กสอดคล้องกับคำกล่าวของ ผดุง อาระวิญญู (2533) ที่ว่าพัฒนาการในการรับรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเกี่ยวกับความคิดรวบยอดช้ากว่าปกติ เนื่องจากต้องอาศัยประสบการณ์และการรับรู้จากประสาทสัมผัสหลายด้าน นอกจากนี้ นักเรียนจะมีความสนใจและตื่นตัวในกิจกรรมที่มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องและมีสื่อการสอนที่แปลกใหม่และสามารถสัมผัสได้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะต้องปฏิบัติ การด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Lowenfeld (1973) ที่ว่าควรให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กมีความต้องการในการเรียนการสอนแบบสาธิตซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับงานวิจัยของ ทัศนวงศ์ ทับทิมประดับ (2521) ที่ค้นพบว่านักเรียนเหล่านี้ต้องการเรียนแบบอธิบายพร้อมทั้งมีกิจกรรมและสอนแบบให้นักเรียนมี

ส่วนร่วมในกิจกรรม อย่างไรก็ตามก็คิดว่านักเรียนเหล่านี้ยังต้องการสอนแบบสาธิตนั้น อาจเป็นเพราะว่าศิลปะเป็นวิชาที่ต้องปฏิบัติ จึงต้องทำการสาธิตเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ

จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่เห็นเลือนลางเมื่อได้รับการสอน การวาดภาพลายเส้นจะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น 5 ด้าน ได้แก่ สติปัญญา ร่างกาย สังคม อารมณ์และความคิดสร้างสรรค์ ผลจากการวิจัยพบว่าเป็นไปตามสมมติฐานดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ James (1983) ที่ว่า พัฒนาการทางศิลปะทั้ง 5 ด้านนี้เป็น สิ่งที่สามารถประเมินผลได้ในความก้าวหน้ากับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาและคำกล่าวของ Anderson (1978) ที่ว่า เด็กเหล่านี้มีพัฒนาการได้เช่นเดียวกับเด็กปกติ

จากที่อภิปรายข้างต้นกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการวาดภาพเป็น กิจกรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนาให้นักเรียนที่เห็นเลือนลางให้มีศักยภาพทางด้านต่าง ๆ มากขึ้น โดยกิจกรรมศิลปะที่จัดให้เด็กเหล่านี้ควรมีการปรับปรุงไปสู่การเห็นให้มากกว่าที่เป็นอยู่เพราะการใช้สายตาส່วนที่เหลืออยู่เป็นทางหนึ่งที่จะพัฒนาทักษะการเห็น ซึ่งหลักสูตรการสอนได้เอื้ออำนวยเนื่องจากนักเรียนเหล่านี้ใช้หลักสูตรการเรียนการสอนเช่นเดียวกับเด็กปกติการพัฒนาการเรียนการสอนการวาดภาพนี้จึงน่าจะ สามารถทำได้ เพราะจากการศึกษาพบว่านักเรียนมีความสามารถพอที่จะปฏิบัติกิจกรรม และนอกจากนี้ในปัจจุบันสื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยมากขึ้นเช่น โทรทัศน์ วงจรปิดซึ่งน่าจะเป็นสื่อการสอนที่ดีในการสอนการวาดภาพเนื่องจากมีความสะดวก สำหรับครูผู้สอนในการจัดเตรียมสื่อการสอน เป็นต้น

ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผลของการสอนการวาดภาพลายเส้นสำหรับ นักเรียนที่มองเห็นเลือนลาง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสอนคนตาบอด

กรุงเทพ มีส่วนทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ สติปัญญา ร่างกาย
 สังคม อารมณ์ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผ่านทางการวาดภาพนี้นักเรียนสามารถ
 แสดงสิ่งต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับเด็กปกติ การวาดภาพลายเส้นจึงสามารถนำมาใช้ในการ
 การเรียนการสอนกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับ
 หลักสูตร จึงน่าจะมีการส่งเสริมและพัฒนาการสอนการวาดภาพลายเส้นให้กับเด็กกลุ่ม
 นี้อย่างสืบเนื่อง

ข้อสังเกตที่ได้จากการสอน

ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการจัดการเรียนการสอนและทำ
 การสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ มี
 ข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้

1. จากการที่ผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษาสภาพและสังเกตการจัดการเรียน
 การสอนเพื่อดูความพร้อมของเด็กและสร้างความคุ้นเคย เป็นผลดีทำให้การเรียนการ
 สอนสามารถดำเนินได้เป็นอย่างดี
2. จากการที่ปฏิบัติสอนนอกเวลาเรียนตามปกติทำให้นักเรียนมีความอ่อน
 ล้ารวมทั้งมีสิ่งรบกวนอื่น ๆ อันทำให้การปฏิบัติการสอนต้องล่าช้าและไม่ได้ผลเท่าที่ควร
3. การที่นักเรียนแต่ละคนมีระดับการเห็นที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงต้องให้
 ความสนใจกับการสอนเป็นรายบุคคล
4. การให้นักเรียนจับคู่ช่วยเหลือกันในการปฏิบัติงานเป็นผลดีทำให้นัก
 เรียนเข้าใจในบทเรียนง่ายขึ้นและเป็นการลดภาระของครู

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนการวาดภาพลายเส้นสำหรับนักเรียนที่มองเห็นเลือนลางระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตหนังสือ ตำรา เอกสารและสื่อการสอนทางด้านศิลปศึกษา เพื่อเป็นเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนของครูให้มากขึ้นและสะดวกต่อการจัดเตรียมการเรียนการสอน
2. ควรสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนการวาดภาพลายเส้นให้กับเด็กที่มองเห็นเลือนลาง เนื่องจากเด็กเหล่านี้สามารถประสบความสำเร็จทางการวาดภาพได้และเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้พบกับสื่อการสอนชนิดอื่น ๆ รวมทั้งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนากิจกรรมทางการวาดภาพให้กับเด็กที่มองเห็นเลือนลางและขยายสู่เด็กที่ตาบอดในระดับอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสสัมผัสสื่อชนิดอื่น ๆ และสามารถแสดงออกทางศิลปศึกษาได้ใกล้เคียงกับคนปกตินอกจากนี้กิจกรรมศิลปศึกษาจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ
2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาการสอนการวาดภาพไปสู่เด็กระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้ใกล้เคียงกับหลักสูตรของเด็กปกติ
3. ควรทำการศึกษากิจกรรมศิลปศึกษาทางทัศนศิลป์ประเภทอื่น ๆ ได้ เนื่องจากศิลปศึกษาเป็นวิชาที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้กับเด็กที่มี

ความบกพร่องทางการเห็นได้ ทั้งยังเป็นการฝึกฝนทักษะทางสายตาให้กับเด็กทางหนึ่ง

4. ควรสร้างกิจกรรมทางศิลปศึกษาที่เน้นพัฒนาการทางสังคมเนื่องจากวิจัยพบว่ามีควมไม่แตกต่างระหว่างก่อนและหลังการสอนในคะแนนที่ประเมินจากแบบสังเกตผลงาน

5. ควรทำการศึกษาและทำการวิจัยในเวลาเรียนตามปกติเพื่อลดความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากความอ่อนล้าของนักเรียน

6. ควรทำการศึกษาถึงคุณลักษณะของ Visual Type และ Haptic Type ในการแสดงออกทางศิลปะกับเด็กกลุ่มนี้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพทางการเรียนการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย